

Česká zemědělská univerzita v Praze
Fakulta životního prostředí
Katedra biochemických úprav krajiny

Františkovy Lázně – město a lázeňská krajina

Karlovy Vary, 2020

Bakalant: Sandra Šultysová
Vedoucí práce: doc. Ing. arch. Ivan Vorel, CSc.

Cíle práce

- Popsat vývoj historického lázeňského města v návaznosti jeho parků na okolní krajinu.
- Propojení lázeňského města a okolní lázeňské krajiny v současnosti a budoucnosti.
- Cílem práce je představit a také vlastní kritický názor na význam hodnot lázeňské krajiny a eventuálních problémů jejího využití.
- Klíčová slova: Krajina, lázeňská krajina,

Františkovy Lázně - obecně

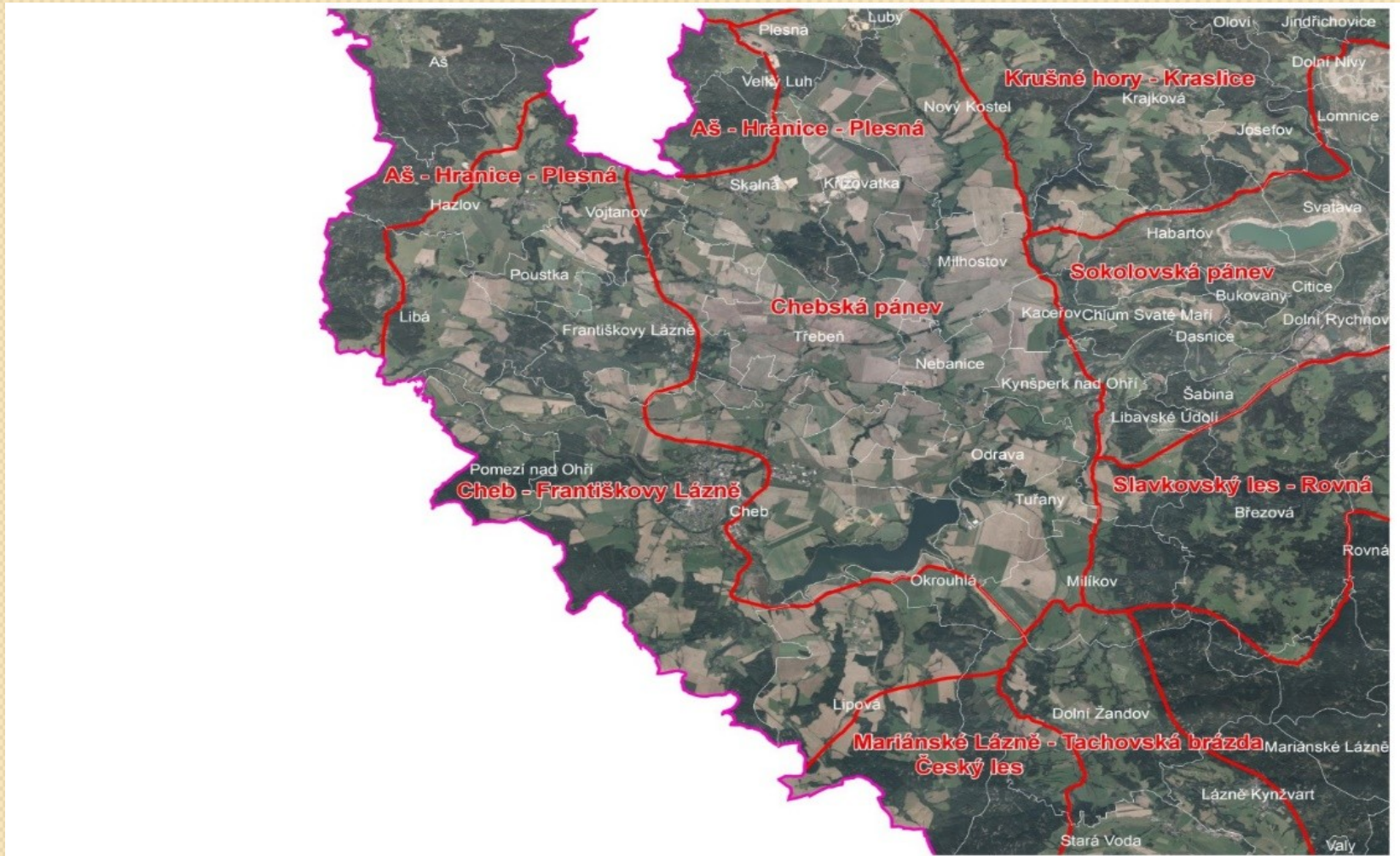
- Počet obyvatel ke dni 01.01.2018 je 5256.
- Nachází se na západě Čech, na okraji Chebské pánve, severozápadní stranu obklopují Smrčiny, východní stranu lemují Krušné hory a jihovýchod města obklopuje Slavkovský les.
- Jsou součástí lázeňského trojúhelníku – Karlovy Vary, Mariánské Lázně, Cheb.
- Nachází se v klimatické oblasti B3 – typické pro mírně teplý pás.
- Je zde 21 léčivých pramenů.
- Město je zapsáno na seznamu světového dědictví UNESCO.

Františkovy Lázně v krajinném rámci

- Příjemné a krásné prostředí Františkových Lázní je do značné míry tvořeno zasazením města do systému parků a návazností parkového systému na okolní krajinu.
- Město tak využívá krajinářských hodnot navazující krajiny a možností jejího rekreačního využití pro lázeňské hosty i pro návštěvníky města.
- Byly vymezeny krajiny, definovány jejich charakteristiky, stanoveny cílové charakteristiky a opatření pro jejich dosažení.

SCHÉMA KRAJIN – KARLOVARSKÉHO KRAJE

„MAIER et al., 2013“

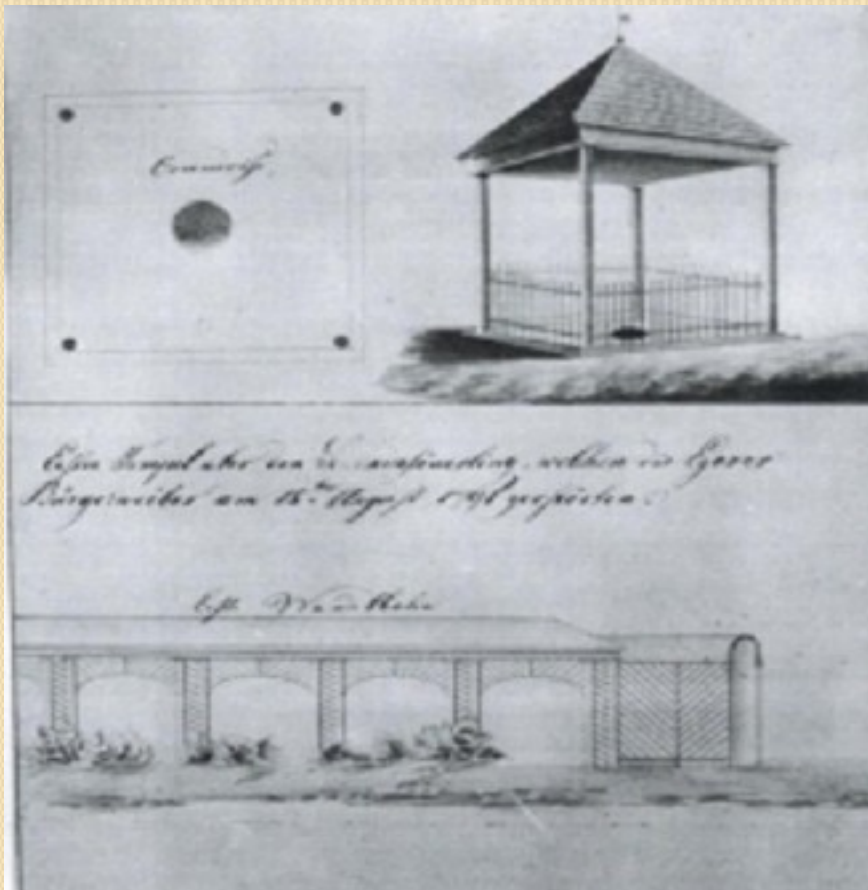

Historie města v kostce

- První zmínky se vyskytují již v 10. století.
- Historie spadá k dnešnímu Františkovu prameni, který dříve spadal pod město Cheb.
- Cheb bývalo lázeňským městem bez pramene.
- Nosičky pramene nosívaly do Chebu z Františkových Lázní pramen, pacienti chodili z Chebu do Františkových Lázní pěšky, a nebo se nechali odvézt kočárem.
- 1708 byly postaveny první hostinské pokoje.
- Dr. Bernhard Adler se stal hlavním fyzikusem města Cheb.
- Dr. Adler nechal Pramen vyčistit a postavit nad pramenem pavilon, který nosičky rozbili při vzpouře.

FRANTIŠKŮV PRAMEN

Zničený pavilon Chebské kyselky a kolonáda u Františkova pramene, *Prökl-kronika Fr. Lázně*, (Macek, 1989, s. 11)

Pavilon Františkova pramene v současnosti, (zdroj vlastní, 2020)

Historie města v kostce

- Dr. Adler získává povolení císaře Františka I. k založení lázní.
- 1792 schválen plán k výstavbě osad.
- 19. století byly již lázně proslulé.
- V 19. století začala nová etapa urbanismu a architektury. Byly použity prvky romantismu a secese.
- 1853 byl určený jednotný ráz staveb a barevnost.
- 1948 byly všechny budovy znárodněny.

FRANTIŠKOLÁZEŇSKÁ KOLONÁDA

*Kolonáda, 1918,
(www.fotohistorie.cz, 2013)*

*Kolonáda, 2020,
(zdroj vlastní)*

Parky a zeleň ve městě

- Územní plán zmiňuje, že město je velký rozsah zeleně.
- Do roku 1793 se v místě města a parků nacházely rozsáhlé močály.
- Byly odvodněny kanály. Také byly zavezeny vrstvy písku a zeminy pro zpevnění zeminy. Zpevnění příjezdové cesty směr Cheb, zpevnily kmeny stromů.
- Parky města se jmenují dle světových stran – severní, jižní, východní a západní.

Parky a zeleň ve městě

- „Etapa 1 – KLASICISMUS (1793-1827) – období založení a budování lázní, parkově upravené plochy jsou nedílnou součástí urbanistického konceptu
- Etapa 2 – POZDNÍ KLASICISMUS (1828-1850) – počáteční období budování urbanistického konceptu parkového komplexu kolem klasicistního jádra.
- Etapa 3 – ROMANTISMUS (1851-1880) dokončení parkového komplexu kolem klasicistního jádra, období poznávání okolní krajiny, budování vycházkových cest a výletních restaurací.
- Etapa 4 – „ZKRÁŠLOVACÍ I.“ (1881-1903) – období budování parků již za hranicemi města, počátek působení Zkrášlovacího spolku
- Etapa 5 – „ZKRÁŠLOVACÍ II.“ (1904-1948) – období dalšího rozšiřování parků, doplňování drobné architektury do parků, výstavba nových altánů, pomníků, rozhleden, konec budování nových ploch zeleně
- Etapa 6 – SOCIALISMUS (1949-1989) – období degradace, udržovány jsou jen centrální parky, lesoparky pustnou“
- „Kohlová (2006, s. 11-28)“

ETAPY VÝVOJE ZELENĚ FRANTIŠKOVÝCH LÁZNÍ, (KOHLOVÁ, 2006, S. 15)

HISTORICKÝ VÝVOJ

- I. ETAPA - KLASICISMU
- II. ETAPA - POZDNÍ ROMANTISMUS (1828-1950)
- III. ETAPA - KLASICISMUS

- IV. ETAPA - ZKRAŠLOVACÍ OBDOBÍ 1881
- V. ETAPA - ZKRAŠLOVACÍ OBDOBÍ 1904
- VI. ETAPA - SOCIALISMUS

Přírodní bohatství Františkových Lázní

- Oprávnění provozovat lázeňskou léčbu vydává Český inspektorát lázní a zřídels Ministerstva zdravotnictví ČR.
- Ložiska jsou přírodně mineralizované slatiny s vysokým obsahem síry, železa a huminových sloučenin. Prameny jsou studené přírodní minerální vody sodno-síranového typu, středně až silně mineralizované, proplyněné zřídelním plynem.
- Ve městě je 21 pramenů o teplotě 9°C-14°C, využívané k pitné kúře či k balneaci.

Trentepohlia umbrina

- Jedná se o vzácnou řasu, která se vyskytuje na suchozemských podkladech, jako například na kůrách stromů.
- Tvoří červenohnědé až oranžové povlaky na kůrách stromů. Nemá ráda průmyslové a znečištěné oblasti. Není třeba ji odstraňovat, jelikož stromů nijak neškodí a je důkazem čistého prostředí.

TRENTEPOHLIA UMBRINA

*Františkovy Lázně, řasa Trentepohlia umbrina, 2020
(zdroj vlastní)*

Lázeňství v minulosti a současnosti

- Do 13. století byla medicína záležitost církve.
- Ve 14. století se obnovila funkce městského lékaře.
- V 18. století byly vyhlášené Františkovy Lázně, jako slatinné lázně.
- V 19. století se začalo léčit plynem a v srdci města vznikly Plynové lázně. Počátkem 20. století byly Františkovy Lázně vyhlášeny, jako lázně pro léčební ženských chorob, chorob srdce a cév.

Lázeňství v minulosti a současnosti

- Průměrná doba léčení je přibližně 21 až 28 dní.
- Františkovy Lázně využívají místních přírodních léčebných zdrojů v kombinaci s vodou, elektroléčbou a podobně.
- Ve Františkových Lázních se léčí především nemoci onkologické, nemoci oběhového ústrojí, nemoci pohybového ústrojí a nemoci gynekologické

Slavní hosté Františkových Lázní

- Město Františkovy Lázně od jakživ navštěvují slavní hosté.
- Město navštívili například: Johan Wolfgang Goethe, Ludwig van Beethoven, Božena Němcová, Johann Strauss, František I., Gustav Wiedermann, Ljuba Krbová, Lucie Bílá, Václav Havel, aj.

Procházkové trasy, zpřístupňující parky a krajinu

- Pěší procházkové trasy jsou ve Františkových lázních důležitou součástí léčby a zprostředkují propojení centra lázní, parkových ploch a přilehlé krajiny.
- Jsou nazývány jako „srdíčkové trasy“ a vznikly v roce 1966.
- Srdíčkové trasy tvoří: Parkový okruh, Rozhledna, Natálie, Amerika a Jadran, Komorní Hůrka

PROCHÁZKOVÉ TRASY, ZPŘÍSTUPŇUJÍCÍ PARKY A KRAJINU

Rozhledna, 2020 (zdroj

Natálie, 2020 (zdroj vlastní)

Kavárna Amerika, 2011, (
<https://pohodaunas.webnode.cz/>)

Komorní Hůrka 2020, (Výlety a zábava)

Kulturní a historické hodnoty

- Na území památkové rezervace se nachází množství cenných architektonických objektů a umělecké výzdoby, z nichž mnoho je chráněno jako kulturní památky. Jedná se dle Památkového katalogu NPÚ o 114 objektů. V následujícím textu je uveden popis některých z nejvýraznějších objektů, které dotvářejí prostředí Františkových lázní

KULTURNÍ A HISTORICKÉ HODNOTY

Orientační plán města, (<https://www.frantiskovy-lazne.cz/orientacni-mapa/d-49454/p1=19204>, 2005)

Krajina a parky v územním plánování Františkových lázní

- Základní urbanistická koncepce vychází z několika základních bodů, v územním plánu neovlivnitelných skutečností, kterými jsou zejména:
 - a) geomorfologie a hydrologie řešeného území,
 - b) stávající rostlinný kryt, rozložení lesů, luk a orné půdy, rozmístění kvalitních přírodních prvků v krajině,
 - c) stávající urbanistická a funkční struktura sídla vzniklá dlouhým historickým vývojem,
 - d) průchody tras hlavních komunikací a inženýrských sítí, které jsou obtížně přeložitelné.
- Dle mého názoru se město striktně drží dodržování územních plánů a podmínek pro jakoukoliv realizaci či rekonstrukci ve městě či parcích.

Diskuse

- Město je velice dobře urbanisticky řešeno.
- Město má jednotnou architekturu.
- Město je děleno do dvou částí – lázeňská část a část obytná.
- Město je skvěle zasazeno do lázeňských parků.
- Většina budov je zchátralá.
- Problém s parkováním.

Děkuji za pozornost!